

Nr 652

Av herr **Hedström m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 41, med förslag till jordförvärvslag m. m.*

(Lika lydande med motion nr 770 i Andra kammaren)

Den snabba utvecklingen inom jord- och skogsbruket, den därav följande avflyttningen från landsbygden och det i samband därmed minskade antalet företagare, som för sin utkomst är beroende av jord- och skogsbruket, medför att nuvarande förvärvslagar bör överses och få en mer ändamålsenlig utformning så att landets jord- och skogstillgångar utnyttjas så rationellt som möjligt.

Lagens huvudsyfte bör härvid vara att främja jordbrukets och skogsbrukets yttre rationalisering samt att trygga tillgången på jord och skog för den jordbrukande befolkningen.

Det synes härvid mest ändamålsenligt att jordförvärvslag och bolagsförbudslag sammanföres till en lag. Det minskade antalet jordbrukare bör också medföra att en förskjutning av rådande äganderättsförhållanden i fråga om markinnehav accepteras.

Det är härvid angeläget, som departementschefen framhållit, att staten har möjlighet att på samma villkor som andra skogsägare öka sitt innehav av skogsmark, som enligt domänverkets bedömning är lämpligt att intaga i dess förvaltning. Markfonden bör därför förstärkas genom anslag på riksstaten, om dessa medel blir otillräckliga i framtiden.

Den övervägande delen av Norrlands brukningsenheter är små. Arronderingen är vanligen inte tillfredsställande, och varje brukningsenhet består som regel av ett flertal långsmala skiften, ofta belägna på långt avstånd från varandra. Inom stora delar saknas förutsättningar att bilda företagsekonomiska heltidslantbruk baserade på det kombinerade företaget jord-skog. Inom dessa områden går utvecklingen allmer mot ett renodlat skogsbruk. Jordbrukarna i dessa trakter har i huvudsak alltid varit skogsarbetare med arbete förutom i egen skog även i andras skogar, främst storskogsbrukets.

Den skogligen rationaliseringen har även medfört att många skogsarbetare utan eget fastighetsinnehav blir friställda. Det är därför tillfredsställande att förslaget till jordförvärvslag innebär att bildande av skogsbruksfastigheter i syfte att där bereda ägaren stadigvarande inkomst genom eget skogsarbete har upptagits bland de fall där förvärvstillstånd får vägras endast när rationaliseringsskäl eller andra skäl talar mot bifall.

Även befolkningspolitiska, näringspolitiska och försvarspolitiska skäl talar för att i den mån rationella brukningsenheter kan bildas i dessa om-

råden prioriterad förvärvsmöjlighet finnes för att förvärva och vidareutveckla skogsbruksenheter för att där försörja sig på skogsbruk genom eget arbete.

Då förvärv och utbyggnad av dessa skogsfastigheter kan bli kapitalkrävande för de brukare som här avses torde det böra övervägas om inte, när särskilda skäl föreligger, statligt kreditstöd bör lämnas i samband härmed. Utvecklingen kan eljest gå därhän att de särskilt kapitalstarka köparna kommer att bli de dominerande.

Härigenom kan det ekonomiskt starka företaget genom företagsekonomiskt tvivelaktig kortsiktig politik slå ut det ekonomiskt svaga men i och för sig konkurrenskraftiga företaget, ett förhållande som kan leda till försämrade möjligheter för en samhällsekonomisk expansion.

Såsom ovan anförts är ägosplittringen stor, men inte endast inom det enskilda jord- och skogsbruket utan även mellan olika ägarkategorier vilket förhållande gäller såväl jordbruksbygd som mellanbygd och skogsbygd. En intressearrondering har där påbörjats främst inom storskogsbruket men i mindre omfattning även mellan storskogsbruket och enskilda. De fastigheter som där ligger insprängda i varandra är i och för sig som regel inte rationella skogsbruksenheter. Det synes angeläget att den påbörjade intressearronderingen påskyndas och snarast genomföres för att skogen skall kunna utnyttjas rationellt. En sådan intressearrondering bör inte avse lokalisering till skilda trakter av olika ägare eller ägarkategoriernas innehav av i och för sig redan rationella skogsbruksenheter utan en lokalisering och ett sammanförande av icke rationella enheter till enheter och områden så att ett rationellt skogsbruk där kan bedrivas.

Det allmänna bör ha möjlighet att leda denna utveckling. Detta bör ske på så sätt att viljan till fortsatt intressearrondering förstärkes. Möjlighet bör finnas för den förvärvsbeviljande myndigheten att leda utvecklingen även vad gäller intressearronderingen för att befrämja bildandet av rationella skogsbruksenheter, då i annat fall utvecklingen kan gå mot ökad ägosplittring. Jordförvärvslagen synes därför böra ges sådan utformning att det förvärvsbeviljande organet kan föreskriva att förvärvstillstånd endast må beviljas om kompensation lämnas som därigenom möjliggör eller underlättar rationalisering av annan egendom.

Sedan en intressearrondering på detta sätt kunnat genomföras kommer kompensationskravet att alltmer minska i betydelse, varefter förvärv kan ske utan kompensation. Härigenom bör intresset öka för att snabbt medverka till en intressearrondering.

Då jordförvärvslagen främst avser att vara ett rationaliseringsinstrument, bör liknande bestämmelse gälla för såväl fysiska som juridiska personers förvärv.

Inom splittrade områden med stort innehav av relativt små skogsbruks-

enheter och där det av olika skäl kan vara svårt att i förväg avgöra till vilken ägarkategori intresseområde det bör tillföras bör det förvärvsbeviljande organet äga möjlighet att förvärva och samla dessa enheter till rationella skogsbruksföretag för att sedan överlåta dem till den ägarkategori — domänverk, bolag eller enskilda — där det visar sig att det företagsekonomiskt bör tillhöra.

Med hänsyn till det förvärvsbeviljande organets uppgift i bl. a. denna fråga bör det vara statligt och med sådan sammanfattning av ledamöter att frågorna kan allsidigt bedömas.

På grund av det anförda hemställer vi,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att markfonden bör tillföras erforderliga medel, så att staten får möjlighet att på samma villkor som andra skogsägare öka sitt markinnehav genom förvärv av skogsmark,

dels att riksdagen måtte besluta, att, när särskilda skäl föreligger, statligt kreditstöd må lämnas vid förvärv och yttre rationalisering av skogsbruksfastigheter, där förvärvaren avser att försörja sig genom eget skogsarbete,

dels att, när en förskjutning av äganderättsförhållandena i fråga om markinnehav nu accepteras, det allmänna ges möjlighet att leda denna utveckling på sätt som anförts i det föregående, samt

att utskottet måtte utarbeta härför erforderlig lagtext.

Stockholm den 24 mars 1965

Uno Hedström

Lennart Wanhainen

Otto Stadling

Erik Olsson

Lage Svedberg

Erik Svedberg

Nr 653

Av herr **Larsson, Lars**, och herr **Wärnberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående bemyndigande att försälja viss staten tillhörig fast egendom, m. m.

(Lika lydande med motion nr 774 i Andra kammaren)

Stockholm den 24 mars 1965

Lars Larsson

Erik Wärnberg